

Donkerkamer.

Fourie Botha. Kaapstad: Queillerie. 2011.

80 pp. ISBN: 978-0-7958-0022-1.

DOI: <http://dx.doi.org/10.4314/tvl.v49i2.17>

Net soos in die digbundels van Loftus Marais en Melt Myburgh word die leser in Fourie Botha se debuutbundel blootgestel aan 'n unieke perspektief op manlikheid en manlike seksualiteit. Soos in die geval van Marais en Myburgh is daar die seminale knik in die rigting van Johann de Lange wat ook deurlopend in sy werk oor hierdie tema dig—trouens, Botha se gedig “Nagsweet” tree direk met De Lange in gesprek. Dit sal 'n interessante ondersoek wees om te kyk in watter mate De Lange die vaderdigter of *precursor* in hierdie bundel is, met wie daar afgereken word en in welke mate die jong digter die diskoers van die ouer digter naskryf, inskryf in sy werk of selfs oor-skryf.

Soos te verwagte van Botha se titel, gaan die leser hier te doen kry met foto's, die ontwikkeling van foto's en van afdrukke, maar ook die donker kamer wat mens byvoorbeeld in gay klubs aantref en wat uitsluitlik die domein van man-man-seksualiteit is. Botha sluit byvoorbeeld etlike foto's in van mans (hoekom dit nie teenoor die betrokke gedigte afgedruk is nie, weet ek nie. Is dit om saam te praat as ingevoegte tekste?), van die manlike liggaam in onderbroeke, in die macho-konteks van die weermag of die gestileerde foto's van die *Les Dieux du Stade*-sportmante met hulle uitlokkende homososiale poses. Botha se gedig, “Lunch II” wat op een van hierdie foto's gebaseer is, vang die essensie van die afdruk besonder gepas vas: die twee adonisse met hulle ferm boudjies, die nuuskierigheid of hulle goed genoeg lyk op die foto en dan die vrou met “die donker kieliebak” vir wie (anders as vir ons as die voyeuristiese kykers en kopers van die kalender) dit maar net nog 'n dag se werk is.

Botha se bundel word in drie afdelings

aangebied: “Bedgebied”, “Skoot” en “Roberts Birds”, maar die eerste gedig in die bundel heet, “Foto van my pa se gesig”. Weer eens, net soos by beide Loftus Marais en Melt Myburgh wend die jong digter hom tot die vaderfiguur en word 'n insiggewende psigologiese spel met die vader en die houvas van die vader geaktiveer. In 'n latere gedig in die bundel, “Ornitologie” (71), word ook verwys na die vaderfiguur in sy hoedanigheid as skoolhoof en word aan die hand van 'n reeks voëlbeelde die vader-seunverhouding ondersoek.

'n Aspek van dié bundel wat ek besonder boeiend vind, is die mate waarin Botha byvoorbeeld die foto's van John Liebenberg oor die hoogbloei van die gemilitariseerde Suid-Afrikaanse samelewing gebruik as vertrekpunt vir sy gedigte. In “Ombalantu” (38) word die foto op bladsy 75 die prikkel vir die volgende gedig:

Here, hoe gee 'n mens
'n byskrif vir só 'n foto?
Twee troepe: bronstig
ná 'n stort—sonskyn
op hul bruin flanke
(jy kan jou die kontoere
van hul roere net-net
onder die handdoekies verbeel)—
slenter oor die parade
verby 'n bult ontbinde mens:
'n hoop verkoolde film
op 'n draagbaar, beurend
teen die donkerkamers
van die brein.

Op bladsy 15 word weer 'n foto van 'n aanmeldingsparade van rekrute afgebeeld in alerhande verskillende tipes onderbroeke. Dit vorm die grondslag vir die gedig “Ek was toe mos net 'n kind” (69) waarin die dienspligtige met sy ma praat en vra: “Ma, is dit sonde om oor dié dooies te droom? / Die onderbroekies soos duifeiertjies.” Weerloosheid en weerlose maskuliniteit ten tye van oorlog word gestel

teenoor die falliese “pishorings soos R1’s” in “geruite boxers”. Hierdie idee van weerlose maskuliniteit word ook aangetref in die gedig oor die akteur Owen Wilson wat probeer selfmoord pleeg het en wie se foto (op bl. 48) die “stigmata” vertoon.

Tussendeur word die bundel aangevul met gedigte oor politiek, aktuele aangeleenthede, ’n man wat verbrand is en ’n jagse Shakespeariaan op ’n toer deur Afrika. Die wrede werklikheid van mishandelde kinders spreek uit die gedig “Iemand het ’n lappop ...” (67) met die gepaardgaande foto op die volgende blad. Of daar is ’n poging tot relativering in die naasmekeerplasing van gedigte oor dieselfde onderwerp.

Daar is etlike gedigte in hierdie bundel wat nog onaf voorkom en waaraan gewerk kon word, maar in die geheel gesien is dit ’n hegte, goedgeskrewe bundel wat tematies onderling verwantskappe toon en waarin die gedigte op mekaar inspeel. Dit lewer ’n belangrike bydrae tot die debat oor manlikheidsstudies en die situering van die halfnaakte manlike liggaam in die diskoers oor weerloosheid.

Marius Crous
Marius.Crous@nmmu.ac.za
Nelson Mandela Metropolitaanse
Universiteit
Port Elizabeth